

Landbruks- og
matdepartementet

Høringsnotat

Forslag til lov om endringer i jordskiftelova – inndeling i jordskiftesokn og rettssteder

10. desember 2024

1. Innledning

Landbruks- og matdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 21. juni 2013 nr. 10 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskiftelova). Forslagene gjelder jordskifterettens inndeling i jordskiftesokn og fastsetting av rettssteder.

2. Gjeldende rett - inndeling i jordskiftesokn og rettssteder

Det er fastsatt i domstoloven § 2 nr. 1 at jordskifterettene er en særdomstol.

Etter jordskiftelova § 2-1 deler Kongen riket inn i jordskiftesokn for jordskifterettene. Forskrift 11. desember 2020 nr. 2714 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettene kapittel 1 fastsetter både sokneinndeling og rettssteder.

I Prop. 11 L (2020-2021) punkt 6.1.1 med forslag til endring av domstoloven § 19 la Justis- og beredskapsdepartementet i omtalen av gjeldende rett til grunn at myndigheten etter domstoloven § 25 til å fastsette rettssteder for tingrettene gjelder både tingrettene og jordskifterettene. Stortinget vedtok ved lov 21. desember 2020 nr. 173 som oppfølging av proposisjonen, endringer i domstoloven §§ 22 og 25. Uttalelsene i Stortingsdebatten 8. desember 2020 viser at stortingsflertallet (Frp, H, Krf og V) forutsatte at stortingsvedtakene skulle gjelde både tingrettene og jordskifterettene. Denne forutsetningen kom likevel ikke til uttrykk i selve lovteksten i endringene i domstoloven.

3. Høring av endringer i domstoloven som gjelder tingrettens faste rettssteder

Justis- og beredskapsdepartementet har i høringsbrev 21. oktober blant annet bedt om innspill til et forslag om at tingrettene og deres faste rettssteder skal lovfestes. Høringsfristen er 10. januar 2025. Høringsbrevet er bl.a. sendt til jordskifterettene.

Endringsforslaget er tidligere varslet i Prop. 104 S (2023-2024) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2024. I proposisjonen er forslaget gitt følgende begrunnelse:

Det er et politisk ansvar å sørge for at innbyggerne i hele landet har like god rettssikkerhet og tilgang til domstolene. Stortingsrepresentanter er valgt inn for å representere sitt valgdistrikt, og til sammen representerer Stortinget hele Norge. Ansvar for domstolstrukturen bør etter regjeringens syn ikke ligge til den til enhver tid sittende regjering, men i stedet overføres til Stortinget ved at rettsstedene fastsettes i lov. Det vil bety at fremtidige endringer i strukturen vil kreve flertall i Stortinget, noe som vil sikre rettsstedene en sterkere demokratisk forankring og et bedre vern mot fremtidige nedleggelses enn det rettsstedene har i dag.

Innholdet i forslaget er at rettsstedene lovfestes, men at rettskretsene ikke lovfestes. Begrunnelsen for at rettskretsene ikke foreslås lovfestet er at løsningen ville føre til lange, detaljerte lovbestemmelser som passer bedre i en forskrift. Det er også vist til behov for en viss fleksibilitet i forbindelse med mindre justeringer i rettskretsene, for eksempel ved

kommunesammenslåinger. Forslaget er at endringer i rettskretsene i tråd med domstoloven § 22 fortsatt bør legges fram for Stortinget før de behandles av Kongen. Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på om også listen over hvilke kommuner som tilhører de enkelte rettskretsene, skal gå fram av loven.

Forslaget er å oppheve domstoloven § 22 som fastsetter at inndelingen i domssogn fastsettes av Kongen. Videre foreslås det å oppheve domstoloven § 25 første ledd som fastsetter hvor tingrettene skal ha sine faste rettssteder. Samtidig foreslås en ny § 24 i domstoloven som skal inneholde en liste over de 28 tingrettene, og angi hvor deres faste rettssteder er. Bestemmelsen om at endringer i rettskretsene skal forelegges for Stortinget, foreslås flyttet fra domstoloven § 22 til § 24 annet ledd. Som en konsekvens av forslagene foreslår departementet at rettsstedene ikke lenger skal nevnes i forskrift om inndelingen av rettskretser og lagdømmer §§ 2 til 9.

I høringsnotatet er det vist til at endringene i §§ 22 og 25 i 2020 som blant annet innebar at endringer i domssognene skal forelegges for Stortinget, var en lovfesting av praksis. Videre er det påpekt at det er lite som tilsier at regjeringen i sin praksis ikke vil følge Stortingets syn. Lovfesting av domsstolsstrukturen gir likevel en klarere ansvarsfordeling enn i dag, og lukker fullstendig rommet for å utfordre praksisen med at Stortingets syn skal følges. Lovfestingen gir dermed et bedre vern av strukturen, og er et signal til domstolene om at strukturen som nå lovfestes, er ment å bestå i lang tid.

4. Sammenhenger mellom jordskiftelovgivningen og forslagene som er på høring

Selv om forslagene fra Justis- og beredskapsdepartementet blir vedtatt, vil jordskiftelova § 2-1 og forskrift 11. desember 2020 nr. 2714 gjelde for jordskifterettens inndeling i jordskiftesokn og fastsetting av rettssteder.

Lovforarbeidene fra Stortinget ved vedtakelsen av lov 21. desember 2020 nr. 173 etterlater som vist over i punkt 2, uklarhet med tanke på om jordskifterettene kan være omfattet av påbudet i domstoloven § 22 annet punktum. Påbudet er at endringer i rettskretsene som gjelder tingrettene skal forelegges Stortinget før de vedtas. Dette påbudet går ikke fram av jordskiftelova eller forskriften om inndeling i jordskiftesokn og fastsetting av rettssteder. Det er etter dette formelt sett ulike regler for henholdsvis tingrettene og jordskifterettene med tanke på om endringer i jordskiftesoknene skal forelegges Stortinget før de gjennomføres.

Forslaget til ny domstolov § 24 første ledd fastsetter rettsstedene for tingrettene i lov. Forslaget gir ikke tilsvarende vern for jordskifterettene, og et slikt vern følger heller ikke av reglene i jordskiftelova. Forslagene i høringsnotatet innebærer dermed at det vil gjelde ulike regler for henholdsvis tingrettene og jordskifterettene når det gjelder hvem som fastsetter deres rettssteder.

5. Behovet for endring

Reglene om forankring i Stortinget av jordskiftesokn og rettsteder, bør etter Landbruks- og matdepartementets syn være de samme i jordskifterettene som for tingrettene. Ønsket om like regler er ikke av nyere dato, det kom også til uttrykk i forarbeidene til jordskiftelova, se

Prop. 101 L (2012-2013) s. 89 punkt 7.2.3. Ønsket om like løsninger for tingrettene og jordskifterettene kom også til uttrykk ved stortingsbehandlingen av lov 21. desember 2020 nr. 173, se omtale av dette i punkt 2 over.

Departementets syn bygger på at tingrettene og jordskifterettene er domstoler som dømmer i første instans. Det tilsier at den demokratiske forankringen av domstolenes rettskretser og rettssteder er den samme.

Med sikte på å oppnå parallelle regler, bør det gjøres tilpasninger i jordskiftelova som gir hjemmel for at endringer i jordskiftesoknene skal forelegges Stortinget. Dersom forslagene i høringsnotatet fra Justisdepartementet til endringer i domstolloven blir vedtatt, bør det dessuten, på samme måte som for tingrettene, gjøres en lovendring som innebærer at jordskifterettens rettssteder lovfestes. På samme måte som forslaget i Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 21. oktober, vil endringsforslagene i jordskiftelova gi en klarere ansvarsfordeling enn i dag, og forslaget lukker fullstendig rommet for å utfordre praksisen med at Stortingets syn skal følges. Forslaget om å lovfeste rettsstedene gir dermed et bedre vern av strukturen, og er et signal til domstolene om at strukturen som nå lovfestes, som et utgangspunkt er ment å bestå i lang tid.

6. Landbruks- og matdepartementets forslag

6.1. Departementets utgangspunkt

Forskjellene mellom tingrettene og jordskifterettene som følge av høringsforslagene er ikke drøftet i Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 21. oktober 2024. Landbruks- og matdepartementet mener at budskapet i Prop. 104 S (2023-2024) om at hensynet til rettssikkerhet og tilgang til domstolene tilsier at ansvaret for domstolstrukturen bør overføres til Stortinget og fastsettes i lov, også bør gjelde for jordskifterettene.

6.2. Rettsstedene

Landbruks- og matdepartementet foreslår videre at jordskiftelova § 2-1 får et nytt første ledd som skal gjelde jordskifterettens rettssteder. Forslaget er at bestemmelsen bygges opp på samme måte som forslaget til ny § 24 i domstolloven.

Forslaget innebærer at løsningen på dette punktet vil bli lik for jordskifterettene og tingrettene. Løsningen vil gå fram av ulike lover.

6.3. Jordskiftesoknene

Det bør etter departementets vurdering gå fram av lov at endringer i jordskiftesoknene skal forelegges for Stortinget på samme måte som regelen i domstolloven er for tingrettene i dag. Departementet foreslår derfor å lovfeste en formulering i jordskiftelova § 2-1 annet ledd som tilsvarer gjeldende domstollov § 25 første ledd annet punktum.

Løsningene for jordskifterettene og tingrettene vil med dette forslaget bli lik, men forankret i hver sin lov. Dette er i tråd med intensjonene om at de rettslige rammevilkårene bør være like for de to domstolene som dømmer i første instans.

6.4. Forskrift om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettene

Hvis det gjøres en endring i jordskiftelova § 2-1 nytt annet ledd slik at den fastsetter jordskifterettens rettskretser og uten at det gjøres endringer i forskrift 11. desember 2020 nr. 2714 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettene, vil rettskretsene bli hjemlet to steder. Det mener departementet er uheldig. Forslagene som er beskrevet i punkt 6.2 og 6.3 over fører derfor til at departementet foreslår at forskriften justeres slik at rettsstedene bare skal fastsettes i loven.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i jordskiftelova § 2-1 første ledd innebærer at regelen som i dag står i forskrift innarbeides som en lovbestemmelse. Forslaget til endringer i jordskiftelova § 2-1 annet ledd vil, på samme måte som forslagene til endringer i domstolloven, ikke fører til at saksbehandlingen må endres når det tas stilling til endringer som gjelder jordskiftesoknernes avgrensning eller hvor jordskifterettens rettssteder skal ligge. Selv om reglene om endringer i rettskretser og jordskiftesokn i dag formelt sett er noe forskjellige, tilsier stortingsbehandlingen av lov 21. desember 2020 nr. 173 som er omtalt i punkt 2 over at endringene forelegges Stortinget før de eventuelt vedtas.

Begge forslag til endringer fører til at Stortinget får en formell rolle hvis det skal gjøres endringer i enten jordskiftesoknet eller rettsstedet. Justis- og beredskapsdepartementet har i sitt høringsnotat av 21. oktober 2024 lagt til grunn at endringsforslagene i domstolloven §§ 22, 25 og ny 24 i svært liten grad er realitetsendringer, og at de derfor ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Landbruks- og matdepartementet oppfatter at endringene som her foreslås i jordskiftelova er av tilsvarende karakter.

Lovforslag

Jordskiftelova § 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Jordskiftesokn (verneting) og rettsstader:

Jordskifterettane er:

- 1. Finnmark jordskifterett med rettstad i Vadsø*
- 2. Nord-Troms jordskifterett med rettstad i Tromsø*
- 3. Ofoten og Sør-Troms jordskifterett med rettsstad i Harstad*
- 4. Lofoten og Vesterålen jordskifterett med rettsstad i Sortland/Suortá*
- 5. Salten jordskifterett med rettsstad i Bodø*
- 6. Helgeland jordskifterett med rettsstad i Mosjøen*
- 7. Trøndelag jordskifterett med rettsstad i Steinkjer og Trondheim*
- 8. Møre og Romsdal jordskifterett med rettstader i Surnadal, Molde og Ørsta*
- 9. Sogn og Fjordane jordskifterett med rettstader i Nordfjordeid, Førde og Sogndal*
- 10. Hordaland jordskifterett med rettsstader i Bergen og på Voss*
- 11. Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett med rettsstad på Stord*
- 12. Sør-Rogaland jordskifterett med rettsstad i Stavanger*
- 13. Agder jordskifterett med rettsstader i Flekkefjord, Kristiansand og Arendal*
- 14. Telemark jordskifterett med rettsstader i Kviteseid og Skien*
- 15. Vestfold jordskifterett med rettsstad i Tønsberg*
- 16. Vestre Vike jordskifterett med rettsstader i Drammen og Nesbyen*
- 17. Oslo og Østre Viken jordskifterett med rettsstader i Kongsvinger, Lillestrøm og Sarpsborg*
- 18. Vestre Innlandet jordskifterett med rettsstader på Lillehammer, Fagernes og Vågå*
- 19. Østre Innlandet jordskifterett med rettsstader i Hamar og på Tynset.*

Kongen deler riket inn i jordskiftesokn for jordskifterettane. *Endringar i jordskiftesokna skal leggjast fram for Stortinget.*

Forslag til endring av forskrift 11. desember 2020 nr. 2714 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettane

I kapittel 1 Sokneinndeling og rettsstadar §§ 1 til 19 skal henvisningen til jordskifterettene rettssteder oppheves.